



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 75/05-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť G. N., bytom B., Maďarská republika, zastúpeného advokátom JUDr. Z. H., D. S., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 166/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 166/00 p o r u š i l základné právo G. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 166/00 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. G. N. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Liptovský Mikuláš **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. G. N. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 11 114 Sk (slovom jedenásťtisícstoštrnásť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Liptovský Mikuláš **p o v i n n ý** vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Z. H., D. S., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 16. marca 2005 č. k. IV. ÚS 75/05–22 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť G. N., bytom B., Maďarská republika (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Z. H., D. S., ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 166/00.

Zo sťažnosti vyplýva, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 166/00 sa začalo podaním žaloby z 2. novembra 2000, ktorou sa právna predchodkyňa sťažovateľa Z. L. (ďalej len „žalobkyňa“) domáhala od žalovanej JUDr. A. V. (ďalej len „žalovaná“)

zaplatenia 855 000 Sk s príslušenstvom z titulu dlžného nájomného za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnosti a súčasne zaplatenia 584 000 Sk s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia žalovanou z neoprávneného prenajímania nehnuteľnosti patriacej žalobkyni bez jej súhlasu. Po smrti žalobkyne sa účastníkom konania stal ako jediný dedič jej synovec (sťažovateľ). Podľa tvrdenia sťažovateľa konanie okresného súdu je aj napriek jeho opakovaným urgenciám poznačené zbytočnými priet'ahmi, čím sa predlžuje doba jeho právnej neistoty a odd'aluje sa právoplatné skončenie sporu.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol: *«Odporca, Okresný súd v Liptovskom Mikuláši prvé súdne pojednávanie vytýčil na deň 19. 1. 2001 a následne druhé pojednávanie na deň 21. 2. 2001. Právny zástupca neb. Z. L. listom zo dňa 16. 2. 2001 však oznámil súdu, že žalobkyňa zomrela a jediným dedičom zo zákona a na základe závetu po nebohej je jej synovec, G. N. Právny zástupca nebohej zároveň k predmetnému listu ako prílohu priložil plnomocenstvo od G. N. na zastupovanie v predmetnom konaní a požiadal o vytýčenie pojednávania v najskoršom možnom termíne.*

Nastali teda prekážky postupu konania na strane účastníka konania - žalobkyne. Odporca, Okresný súd v Liptovskom Mikuláši mal možnosť postupovať podľa § 107 ods. 3 O. s. p.: „Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr.“ Pre úvahu, či treba konanie prerušiť podľa cit. znenia predmetného ustanovenia bude v týchto prípadoch rozhodujúce, či povaha veci pripúšťa, aby sa dedičmi pokračovalo skôr, než sa skončí konanie o dedičstve. Bude to tak spravidla v prípade, ak budú v konaní zabezpečené všetky procesné práva do úvahy prichádzajúcich dedičov. V podobných prípadoch teda majú súdy dve možnosti, buď prerušia konanie do skončenia konania o dedičstve, alebo konanie neprerušia a pokračujú s dedičmi účastníka ak sú ich všetky procesné práva zabezpečené. V našom prípade odporca, Okresný súd v Liptovskom Mikuláši nielenže neprerušil konanie, ale ani nepokračoval v nej, hoci súdu bolo okamžite oznámené, že jediným dedičom je sťažovateľ a plná moc bola priložená spolu s oznámením dňa 16. 2. 2001. Čo sa týka procesných práv účastníka situácia bola z právneho hľadiska

jasná, boli zabezpečené všetky procesné práva, teda súd keď už neprerušil konanie, mal k dispozícii všetky podklady k tomu, aby mohol pokračovať. Týmto postupom súdu došlo prvýkrát v priebehu konania k zbytočným prietahom v konaní. (...)

Sťažovateľ porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vidí v nečinnosti Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši najmä vtom, že rozsudok odporcu zo dňa 27. 8. 2003 bol písomne vyhotovený a doručený sťažovateľovi s oneskorením o 4 mesiace a 29 dní. Týmto postupom súdu došlo druhýkrát v priebehu konania k zbytočným prietahom v konaní. (...)

Tým, že odporca, Okresný súd v Liptovskom Mikuláši neprerušil predmetné konanie od 16. 2. 2001, kedy právny zástupca oznámil súdu, že žalobkyňa zomrela a jediným dedičom zo zákona a na základe závetu je jej synovec, G. N., mal by pokračovať v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Napriek tomu Okresný súd v Liptovskom Mikuláši ďalší procesný úkon vykonal až dňa 30. 6. 2003, teda po 2 rokoch a 4 mesiacoch, kedy uznesením ustanovil tlmočníka pre sťažovateľa a zároveň vytýčil súdne pojednávanie na deň 13. 8. 2003. Týmto konaním odporca spôsobil zbytočné prietahy v konaní. (...)

Z uvedeného vyplýva, že odo dňa podania návrhu na začatie konania, t. j. dňa 2. 11. 2000 Okresný súd v Liptovskom Mikuláši predmetný spor s konečnou platnosťou nevyriešil. Zo súdneho spisu, sp. zn. 11 C 166/00 podľa navrhovateľa nepochybne vyplýva, že na vzniku a pretrvaní nepriaznivého a nežiaduceho stavu v dĺžke celého konania v danej veci vedeného pred Okresným súdom v Liptovskom Mikuláši majú podiel predovšetkým nedostatky v činnosti tohoto súdu, tak ako boli uvedené vyššie, čo viedlo k zbytočným prietahom v konaní.»

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia s odôvodnením, že „sa domnieva, že doba jednak 28 mesiacov, a následne bezmála 5 mesiacov počas ktorých bol Okresný súd v Liptovskom Mikuláši nečinný, je ničím neospravedlňiteľná. Účastník konania má právo na konanie bez prietahov a toto právo odporca nemôže, ani vzhľadom na jeho subjektívne pomery porušovať. Prebiehajúce konanie má svoj dopad aj v oblasti týkajúcej sa majetkových pomerov a iných právnych vzťahov sťažovateľa. Ak takýto stav navodzuje svojou nečinnosťou orgán, ktorého úlohou je

ochrana zákonnosti, vyvoláva to v sťažovateľovi stratu dôvery k tomuto orgánu. Sťažovateľ jednak vidí nemajetkovú ujmu v pocitoch márnosti a nespravodlivosti sprevádzajúcich porušovanie jeho základného práva na konanie súdu bez zbytočných prieťahov a v druhom rade v konkrétnych okolnostiach prípadu a v jeho pocitoch neistoty, krivdy a úzkosti vyplývajúcich zo situácie, keď súd za neprimeranú dobu nerozhodol a ani plynule nekonal v jeho spore. (...)

Vychádzajúc z uvedeného a zohľadňujúc skutočnosť, že Okresný súd v Liptovskom Mikuláši svojim konaním v predmetnej veci podľa sťažovateľa zapríčinil zbytočné prieťahy v konaní, sťažovateľ žiada v zmysle čl. 127 ods. 3 aby Ústavný súd Slovenskej republiky mu priznal finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Slovenská republika, zastúpená Okresným súdom v Liptovskom Mikuláši v konaní o zaplatenie 855.000,- Sk s príslušenstvom a o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 584.000,- Sk s príslušenstvom, č. k. 11 C 166/00 porušila právo G. N., bytom B., Maďarská republika, upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd v Liptovskom Mikuláši konal vo veci vedenej na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši pod sp. zn. 11 C 166/00 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom: stotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Liptovskom Mikuláši povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Liptovskom Mikuláši je povinný nahradiť G. N. do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia (v zmysle § 36 ods. 2 z. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov) trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 11.114,- Sk (v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, za prevzatie, prípravu; vyhotovenie právneho podania, teda 2 x hlavný

úkon á 4.534,- Sk a 2 x režijný paušál á 136,- Sk, t. j. 9.340,- Sk a 19 % DPH vo výške 1.774,- Sk, teda celkom ,- Sk) na účet advokáta JUDr. Z. H., D. S.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predsedníčka JUDr. I. Ž. listom sp. zn. Spr. 2023/04 z 9. februára 2005 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu listom z 8. júla 2005.

2. 1. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem prehľadu procesných úkonov v predmetnom konaní okrem iného uviedla: *„(...) v predmetnej veci súd nekonal od 7. 8. 2002 do 30. 6. 2003, čo bolo pravdepodobne spôsobené počtom vecí, ktoré sudca JUDr. J. M., v tom čase vybavoval. Ďalšia nečinnosť súdu bola po vyhlásení rozhodnutia, keď rozsudok zo dňa 27. 8. 2003 nebol vyhotovený v zákonnej 30-dňovej lehote. Zistené prieťahy vzhľadom na stav agendy tunajšieho súdu nepovažujem za zbytočné, okrem prieťahov vo vyhotovovaní rozsudku vo veci samej.“*

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol: *„Je nesporné, že Okresný súd v Liptovskom Mikuláši v predmetnej veci vykonal procesné úkony uvedené vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu zo dňa 09. 02. 2005, avšak sťažovateľ sa nestotožňuje s názorom predsedníčky okresného súdu, cit.: zistené prieťahy vzhľadom na stav agendy tunajšieho súdu nepovažujem za zbytočné, okrem prieťahov vo vyhotovovaní rozsudku vo veci samej, nakoľko:*

Nadmernou zaťaženosťou sudcov a nedostatočným obsadením súdu potrebným počtom sudcov nemožno odôvodniť (ospravedlniť) nedostatky v organizácii procesných úkonov súdu. (...) Počet nevybavených vecí, ktoré má súd rozhodnúť môže byť objektívnym stavom, ale tiež môže byť následkom pretrvávajúcich nedostatkov v organizácii práce súdu alebo pomalého postupu osôb konajúcich v mene súdu. (...)

Okrem už uvedeného sťažovateľ sa nestotožňuje s názorom predsedníčky okresného súdu, cit: v predmetnej veci súd nekonal od 7. 8. 2002 do 30. 6. 2003, čo bolo pravdepodobne spôsobené počtom vecí, ktoré sudca JUDr. J. M. v tom čase vybavoval, nakoľko:

Ako už bolo uvedené v sťažnosti zo dňa 6. 4. 2004, umretím účastníčky konania nastali prekážky postupu konania na strane účastníka konania - žalobkyne. Odporca, Okresný súd v Liptovskom Mikuláši mal možnosť postupovať podľa § 107 ods. 3 O. s. p. (...) Teda odporca vo veci nekonal - nevykonal žiaden procesný úkon - od 16. 2. 2001 (a nie od 7. 8. 2002 ako uvádza predsedníčka okresného súdu, vtedy totiž právny zástupca sťažovateľa predložil fotokópiu osvedčenia o dedičstve) až do 30. 6. 2003, kedy súd ustanovil tlmočníka.

Zo súdneho spisu, sp. zn. 11 C 166/00 podľa sťažovateľa nepochybne vyplýva, že na vzniku a pretrvaní nepriaznivého a nežiaduceho stavu v dĺžke celého konania v danej veci vedeného pred Okresným súdom v Liptovskom Mikuláši majú podiel predovšetkým nedostatky v činnosti tohto súdu, tak ako boli uvedené vyššie, čo viedlo k zbytočným prieťahom v konaní.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (m. m. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť IV. senát ústavného súdu, pretože v roku 2004 a v roku 2005 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom IV. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu uznesením z 31. mája 2005 Dodatkom č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2005 sp. zn. Spr 1164/04 rozhodlo, že s účinnosťou od 8. júna 2005 sa sudca spravodajca Juraj Horváth stal členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že

veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prejednávajú v I. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prejednala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 166/00:

- 6. november 2000 - žalobkyňa sa žalobou podanou okresnému súdu domáhala od žalovanej zaplata 855 000 Sk s príslušenstvom z titulu dlžného nájomného za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu a vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 584 000 s príslušenstvom z titulu jeho neoprávneného získania žalovanou prenájmom nehnuteľností patriacich žalobkyni bez jej súhlasu;
- 8. november 2000 - okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplata súdneho poplatku;
- 20. november 2000 - žalobkyňa zaplatila súdny poplatok;
- 24. november 2000 - okresný súd vyzval príslušný katastrálny úrad na zaslanie listu vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam;
- 6. december 2000 - okresnému súdu bol doručený vyžiadaný list vlastníctva (z ktorého bolo zrejmé, že kúpnu zmluvou sp. zn. V 1829/2000 z 22. augusta 2000 žalobkyňa scudzila svoj spoluvlastnícky podiel na sporných nehnuteľnostiach manželom K.), okresný súd nariadil pojednávanie na 19. január 2001 a súčasne si vyžiadal súvisiace spisy tamojšieho súdu a Okresného úradu L. M., katastrálneho odboru;
- 19. december 2000 - okresnému súdu bol doručený vyžiadaný spis Okresného úradu L. M., katastrálneho odboru, sp. zn. V 1829/2000;
- 17. január 2001 - žalovaná ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní 19. januára 2001 a žiadala o jeho odročenie;
- 19. január 2001 - pojednávanie bolo z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti účastníkov odročené na 21. február 2001;
- 19. február 2001 - právny zástupca žalobkyne oznámil okresnému súdu, že žalobkyňa zomrela 13. februára 2001 a že jej jediným dedičom je sťažovateľ;

- 21. február 2001 - pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zistenia okruhu dedičov po žalobkyni s tým, že okresný súd v dedičskej kancelárii tamojšieho súdu zistil, že dedičské konanie po zomrelej žalobkyni je vedené pod sp. zn. D 171/01;
- 7. august 2002 - právny zástupca žalobkyne predložil okresnému súdu plnomocenstvo na zastupovanie sťažovateľa v spore, ako aj osvedčenie o dedičstve po žalobkyni z 24. júna 2002, z ktorého bolo zrejmé, že jediným dedičom po žalobkyni je sťažovateľ, a súčasne žiadal nariadenie pojednávania;
- 21. február 2003 - okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby oznámil, či sa sťažovateľ ustanoví na nariadené pojednávanie a či je potrebné na jeho vypočutie ustanoviť tlmočníka;
- 10. marec 2003 - okresnému súdu bolo oznámené, že sťažovateľ nežiada ustanoviť tlmočníka s tým, že tlmočiť bude jeho právny zástupca, a súčasne právny zástupca sťažovateľa žiadal o nariadenie pojednávania;
- 30. jún 2003 - okresný súd nariadil pojednávanie na 13. august 2003 a uznesením ustanovil pre potreby tohto pojednávania tlmočníka;
- 13. august 2003 - po vypočutí účastníkov a predložení vyjadrenia žalovanej k sporu, ktorým namietala nedostatok aktívnej legitímácie na strane sťažovateľa a v ktorom vzniesla námietku premlčania ohľadne vydania bezdôvodného obohatenia, bolo pojednávanie odročené na 27. august 2003 s cieľom zistiť, či mesto L. M. udelilo súhlas na uzavretie nájomnej zmluvy z 26. septembra 1995 medzi žalobkyňu a žalovanou v súlade s § 3 ods. 2 zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, z uzavretia ktorej sa žalobkyňa domáhala zaplataenia dlžného nájomného;
- 19. august 2003 - mesto L. M. oznámilo okresnému súdu, že zo strany mesta nebol žalobkyni a žalovanej udelený súhlas na uzavretie nájomnej zmluvy;
- 25. august 2003 - okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie sťažovateľa k sporu;
- 27. august 2003 - okresný súd po vypočutí účastníkov rozsudkom uložil žalovanej zaplatiť sťažovateľovi 855 000 Sk s príslušenstvom a vo zvyšnej časti (vydanie bezdôvodného obohatenia) žalobu sťažovateľa zamietol (rozsudok bol vypracovaný v písomnej forme 19. februára 2004);
- 9. marec 2004 - žalovaná sa odvolala proti rozsudku, ktorý jej, ako aj sťažovateľovi bol doručený 24. februára 2004;

- 10. marec 2004 - okresný súd uznesením uložil žalovanej zaplatiť súdny poplatok za odvolanie a sťažovateľa vyzval na vyjadrenie k odvolaniu;
- 18. marec 2004 - žalovaná zaplatila súdny poplatok za odvolanie;
- 25. marec 2004 - spis bol predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní žalovanej;
- 9. december 2004 - krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 169/04 v zamietajúcej časti rozsudok okresného súdu nechal nedotknutý, pretože nebol napadnutý odvolaním, a vo zvyšnej časti rozsudok zrušil z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie;
- 8. február 2005 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu;
- od 14. februára 2005 do 29. marca 2005 - spis bol zapožičaný ústavnému súdu;
- 2. máj 2005 - právny zástupca sťažovateľa urgoval nariadenie pojednávania;
- 3. máj 2005 - okresný súd nariadil pojednávanie na 21. jún 2005;
- 21. jún 2005 - po vypočutí právnych zástupcov účastníkov a po tom, ako okresný súd pripustil zmenu žalobného petitu tak, že sťažovateľ sa domáha od žalovanej zaplata 855 000 Sk s príslušenstvom nie z titulu dlžného nájomného, ale z titulu dlžnej ceny za užívanie spoluvlastníckeho podielu, bolo pojednávanie odročené na neurčito za účelom poskytnutia lehoty právnenmu zástupcovi žalovanej na zaujatie stanoviska k pripustenej zmene žalobného petitu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak

porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (napr. predmet sporu), a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosti veci (1), správania účastníka konania (2) a postupu súdu (3).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o zaplatenie 855 000 Sk s príslušenstvom z titulu dlžného nájomného a vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 584 000 s príslušenstvom vedenom pod sp. zn. 11 C 166/00, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako žalobca (právny nástupca po pôvodnej žalobkyni), došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V súvislosti s hodnotením podľa uvedených kritérií ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľa došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene pôvodného účastníka konania na strane žalobcu, a to na základe univerzálnej sukcesie (dedenie). Keďže univerzálna sukcesia (na rozdiel od singulárnej sukcesie) vyvoláva automaticky aj procesno-právne nástupníctvo (sukcesiu), konajúci súd nemusel o pripustení tejto zmeny rozhodnúť svojím uznesením. Keďže pri zmene účastníkov nedochádza k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu (m. m. I. ÚS 52/01), ústavný súd nemal pochybnosť o tom, že sťažovateľ môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo.

1. Pokiaľ ide o zložitosť veci, ústavný súd z obsahu spisu nezistil v doterajšom priebehu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť, resp. odôvodniť doterajší priebeh konania. Napokon aj predsedníčka okresného súdu uviedla „*nejedná sa o mimoriadne skutkovo a právne zložitú vec*“.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že sťažovateľ (alebo jeho právna predchodkyňa) nejakým spôsobom prispel k doterajšej dĺžke konania a ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k prietahom. Okresný súd vo svojom citovanom vyjadrení uviedol, že „sťažovateľ G. N. nespôsobil prietahy v konaní“.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a v tejto súvislosti konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť v období:

- od 21. februára 2001 (z dôvodu úmrtia žalobkyne okresný súd odročil pojednávanie na neurčito) - do 30. júna 2003 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. viac ako 2 roky a 4 mesiace. Zo súdneho spisu pritom vyplýva, že v čase od 21. februára 2001, keď za účelom zistenia okruhu prípadných dedičov po zomrelej žalobkyni okresný súd odročil pojednávanie na neurčito, až do 7. augusta 2002, keď právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu predložil právoplatné osvedčenie o dedičstve po žalobkyni, okresný súd z procesného hľadiska nezaujal k veci žiadne stanovisko, t. j. ani vo veci nekonal s potencionálnym dedičom žalobkyne, ktorého meno bolo okresnému súdu oznámené ešte 19. februára 2001 a údaje o ňom si okresný súd mal možnosť zistiť aj z dedičského spisu sp. zn. D 171/01, ani konanie uznesením neprerušil. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že výsledok dedičského konania mohol mať síce význam pre určenie okruhu účastníkov predmetného konania, avšak v prípade, že okresný súd v predmetnom konaní dospel k takémuto záveru, mohol a mal podľa § 107 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) konanie prerušiť, a tak svojím postupom zabrániť vzniku zbytočných prietahov v uvedenom konaní. Ani po 7. auguste 2002, keď okresný súd mal k dispozícii právoplatné osvedčenie o dedičstve po žalobkyni, nekonal plynulo a pojednávanie nariadil až 30. júna 2003, teda po viac ako 10 mesiacoch;

- od 27. augusta 2003 (okresný súd vyhlásil vo veci rozsudok) - do 19. februára 2004 (okresný súd vypracoval rozsudok v písomnej forme), t. j. v rozpore s § 158 ods. 3 OSP (v tom čase účinného), okresnému súdu trvalo vyhotovenie rozsudku viac ako 5 mesiacov. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 2007/04 z 9. marca 2004

k sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní uznala prietahy v konaní vzniknuté oneskoreným vyhotovením a odoslaním rozsudku, napokon tento prietah v konaní predsedníčka okresného súdu uznala aj vo vyjadrení k sťažnosti z 9. februára 2005.

Okresný súd tak v dôsledku svojej nečinnosti spôsobil prietahy v konaní viac ako 3,5 roka.

V súvislosti s obranným tvrdením predsedníčky okresného súdu, že „*zistené prietahy vzhľadom na stav agendy tunajšieho súdu nepovažujem za zbytočné*“, ústavný súd opakovane uviedol (m. m. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení. Skutočnosť, že okresný súd mal problémy s vybavovaním veľkého množstva agendy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (m. m. I. ÚS 156/02, I. ÚS 65/04).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému

súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti vzhľadom na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa a nečinnosť okresného súdu považuje za primerané v sume 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia.

Právny zástupca sťažovateľa si vyúčtoval trovy v celkovej výške 11 114 Sk, a to za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) uskutočnené v roku 2004 vo výške 2 x 4 534 Sk, dvojnásobok režijného paušálu po 136 Sk, t. j. 9 340 Sk a 19 % DPH vo výške 1 774 Sk, pričom predložil osvedčenie o registrácii pre DPH.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 534 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk) a hodnota režijného paušálu je 136 Sk.

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške uplatnenej jeho právnym zástupcom, teda vo výške 11 114 Sk (vrátane 19 % DPH).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2005